Hukuk Bölümü 2013/604 E. , 2013/926 K.

- **TICARET VE ESNAF ODASINCA BELIRLENEN EKMEK FIYATLARINA YAPILAN ITIRAZIN REDDINE ILIŞKIN VALILIK KOMISYON KARARININ IPTALI ISTEMIYLE AÇILAN DAVANIN, ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 19

"İçtihat Metni"

Davacı : H.H.K.

Davalı : Çankırı Valiliği

O L A Y : Davacı dava dilekçesinde, kendisi gibi fırıncı olan onsekiz kişi ile birlikte ticaret ve esnaf odasına başvurarak ekmek fiyatlarının arttırılmasını (250 gramekmeğin fiyatının 60 kuruştan, 85 kuruşa çıkarılmasını) talep ettiklerini; Ticaret ve esnaf odalarınca uygulanan önceki fiyatlarla çevre illerden alınan fiyatların ve gramajların karşılaştırıldığını ve250 gramekmeğin 70 Kuruştan satılmasının uygun olduğuna karar verildiğini; kendilerinin taleplerine uygun olmayan bu zamma valilik makamı nezdinde itiraz ettiklerini; valiliğin bu itirazı değerlendirmek üzere bir komisyon kurarak250 gramekmeğin 70 Kuruştan satılmasını belirleyen oda kararını uygun bulduğunu ve taleplerini reddettiğini; ekmek fiyatının objektif değerlerle belirlenmediğini dolayısıyla usul ve hukuka uygun bulunmadığını ileri sürerek, Çankırı Valiliği Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğünün 11.12.2012 gün ve 63 sayılı "Ekmek Fiyatları" konulu yazı ekindeki Komisyon Kararının kaldırılması istemiyle Ticaret Odası ile Esnaf Odasının müşterek kararı ile verilen ekmek zammının yetersiz olduğu gerekçesi ile Valilik Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğü Komisyon Kararına yapmış olduğu itirazın "ilimizde uygulanan önceki fiyatlar ile çevre illerden alınan ekmek fiyatları ve gramajlarıyla mukayese edildiğinde ilimiz Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı Oda Meclisince belirlenen 30.11.2012 gün ve 2012/47 sayılı kararla yürürlüğe konulan ekmek fiyatlarının uygun bulunduğu kanaatine varılmıştır" şeklindeki Valilik Komisyon Kararına itiraz ederek, Ticaret Odasından talep ettiği250 gramekmeğin 85,-Kuruş olmasına havi talebinin kabulü ile250 gramekmeğin fiyatının belirlendiği fiyatın 50 şer gram artırılarak üretilmesi halinde fiyatın gramaja göre aynı katsayıyla çarpılarak bulunması konusundaki hesap hatasının acilen ve tedbiren düzeltilmesini ve fazlaya dair haklarının saklı tutulmasını talep ederek adli yargı yerinde dava açmıştır.

ÇANKIRI 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ: 19.12.2012 gün ve E:2012/448, K:2012/526 sayı ile, kamu kurumu niteliği bulunan ticaret ve sanayi odası tarafından belirlenen ve Çankırı için geçerli olan genel düzenleyici ekmek fiyatı belirleme işlemine yapılan itiraz üzerine bu düzenlemenin uygun olduğu konusunda karar verdiği, idari işlem niteliğindeki bu karara itirazın Adliye Mahkemelerine değil görevli olan İdare Mahkemesine itirazda bulunulması gerektiği, yargı yolunun kamu düzenine ilişkin olduğu, ayrıca HMK.nun 114 ncü maddesinde dava şartı olarak sayıldığı, HMK.nun 138 nci maddesi uyarınca dava şartları konusunda dosya üzerinden karar verilebileceği, açılan davada yargı yolunun idari yargı yolu olduğu ve İdare Mahkemesinde dava açılması gerektiğinden dava şartlarından olan yargı yolunun caiz olması dava şartının işbu davada bulunmadığı gerekçesiyle davanın yargı yolu bakımından İdare Mahkemesinde görülmesi gerekmesi nedeniyle dava şartı yokluğundan usulden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

Davacı aynı istemle bu kez idari yargı yerinde dava açmıştır.

KASTAMONU İDARE MAHKEMESİ: 30.1.2013 gün ve E:2012/998 sayı ile, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu ile Tacir ve Sanayiciler Tarafından Üretilen Mal ve Hizmetlerin Azami Fiyat Tarifelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerinden söz ederek, Çankırı İli genelinde satışı yapılacak azami ekmek fiyatları ve gramajlarının belirlenmesine ilişkin Çankırı Ticaret Odası Başkanlığı Oda Meclisinin 30.11.2012 tarih ve 2012/47 sayılı kararına yapılan itirazın reddine ilişkin 10.12.2012 tarihli komisyon kararına karşı açılan davanın 5362 sayılı Kanunun 62. maddesinin açık hükmü gereği, görüm ve çözüm yerinin Adli Yargı olduğu sonucuna ulaşıldığı gerekçesiyle 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 19. maddesi uyarınca, görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına, dosya incelemesinin bu konuda karar verilinceye kadar ertelenmesine, kararın dava dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Bahri AYDOĞAN, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Ayhan AKARSU ve Metin ULUKANLIGİL'in katılımlarıyla yapılan 4.6.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince, 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, İdari yargı dosyasının Mahkemece, ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet Ali GÜMÜŞ'ün adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Çankırı İli genelinde satışı yapılacak azami ekmek fiyatları ve gramajlarının belirlenmesine ilişkin Çankırı Ticaret Odası Başkanlığı Oda Meclisinin 30.11.2012 gün ve 2012/47 sayılı kararına yapılan itirazın reddine ilişkin 10.12.2012 tarihli Çankırı Valiliği Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğü Komisyon kararının iptali istemiyle Çankırı Valiliğine karşı açılmıştır.

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununun "Amaç" başlıklı 1. maddesinde, "Bu Kanunun amacı; esnaf ve sanatkârlar ile bunların yanlarında çalışanların meslekî ve teknik ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmelerini ve meslekî eğitimlerini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplini ve ahlâkını korumak ve bu maksatla kurulan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğindeki esnaf ve sanatkârlar odaları ile bu odaların üst kuruluşu olan birlik, federasyon ve Konfederasyonun çalışma usûl ve esaslarını düzenlemektir.",

"Kapsam" başlıklı 2. maddesinde ise, "Bu Kanun, esnaf ve sanatkârlar ile bunların yanlarında çalışanlar ve esnaf ve sanatkârlar tarafından kurulan esnaf ve sanatkârlar odaları ile bu odaların üst kuruluşları olan birlik, federasyon ve Konfederasyon hakkında uygulanır." denilmiş,

Aynı Kanunun "Fiyat Tarifelerinin Tespit Şekli" başlıklı 62. maddesinde "Bu Kanuna tabi esnaf ve sanatkârlarca üretilen mal ve hizmetlerin fiyat tarifeleri, bağlı bulundukları odalarca hazırlanır ve odanın mensubu olduğu birlik yönetim kurulu tarafından fiyat tarifesinin sunulmasından sonra otuz gün içinde onaylanır veya reddedilir. Onaylanan fiyat tarifesi belediye, mülki amirlik ve ilgili odaya yedi gün içerisinde bildirilir ve bu andan itibaren yürürlüğe girer. Fiyat tarifeleri, uygulanacak azami hadleri gösterir.

Belediyeler veya o yerin en büyük mülki amiri tespit edilen bu tarifeleri uygun bulmadıkları takdirde esnaf teşekkülü ile anlaşmaya varamazlarsa onbeş gün içinde o yerin mülki amirinin ya da görevlendireceği yardımcısının başkanlığında, ticaret ve sanayi veya ticaret odasından bir temsilci ile esnaf ve sanatkârlar odaları birliği temsilcisinden teşekkül edecek bir komisyonda görüşülüp karar verilmesini isteyebilirler.

Komisyon kararları salt çoğunlukla alınır. Komisyon, tarifeleri uygun bulmadığı takdirde tarife yürürlükten kalkar.

Komisyon kararına karşı, ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren on gün içinde ticari davaları görmeye yetkili mahkeme nezdinde itirazda bulunabilirler. Bu mahkemenin kararı kesindir." düzenlemesine yer verilmiştir.

Ticaret ve sanayi odaları, ticaret odaları, sanayi odaları, ticaret borsaları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenlemek amacında olan 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunun 12. maddesinin (ı) bendinde, gerektiğinde 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunun 125'inci maddesinde sayılan mal ve hizmetlerin azami fiyat tarifelerini kendi üyeleri için, Bakanlıkça çıkartılacak yönetmeliğe uygun olarak tespit etmek ve onaylamak odaların görevleri arasında sayılmıştır.

15.12.2004 gün ve 25671 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tacir ve Sanayiciler Tarafından Üretilen Mal ve Hizmetlerin Azami Fiyat Tarifelerin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmeliğin 1. maddesinde; 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununa tabi odalarca, üyeleri tarafından üretilen ve 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanununa tabi esnaf ve sanatkarlar odaları tarafından belirlenmiş tarifelere konu mal ve hizmetlerin azami fiyat tarifelerinin kendi üyeleri için düzenlenmesi, uygulamaya konulması ve denetimi ile diğer usul ve esasların bu Yönetmelikle düzenlendiği, "Tarife tespit esasları" başlıklı 4. maddesinde; odaların, bu Yönetmeliğin 1. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen mal ve hizmetlere ilişkin tarifeleri kendi üyeleriyle ilgili olarak düzenleyebilecekleri, birden fazla odaya kayıtlı bulunan üyelerce üretilen mal ve hizmetlere ilişkin tarifeler, üretilen mal ve hizmetin tacir, deniz taciri ve sanayici vasfıyla bağlantısı dikkate alınarak ilgili oda tarafından tanzim edileceği, "Tarifelerin hazırlanması" başlıklı 5. maddesinde; odaların üyelerin talebi üzerine veya doğrudan, tarifesi yapılacak mal ve hizmetler için, varsa bir önceki dönemde tespit edilmiş olan tarifedeki hadler üzerinden, gerekli maliyet hesaplarını yaparak yeni döneme ait tarifeleri hazırlayacağı, odaların tarifelerin hazırlanmasında uzman kişi ve kuruluşların görüşlerine başvurabilecekleri, odaların çalışma alanı içerisinde bulunan yerleşim yerlerinin ekonomik ve sosyal göstergelerini dikkate alarak ayrı ayrı tarifeler hazırlayabilecekleri, meclisçe onaylanan tarifelerin aynı gün içinde yürürlüğe gireceği, onaylanan tarifelerin en geç on gün içinde o yer belediye ve mülki idare amirliği ile esnaf ve sanatkarlar odaları birliğine bildirileceği, 6. maddesinde; odalarca düzenlenen tarifelere ilişkin itirazları karara bağlamak üzere, o yerin mülki idare amirinin veya görevlendireceği kişinin başkanlığında, ilgili belediyenin konunun uzmanı belediye personeli arasından görevlendireceği bir üye ile tarifeyi düzenleyen oda ve ilgili esnaf ve sanatkarlar odaları birliğinin temsilcilerinden oluşan dört kişilik bir komisyon oluşturulacağı, "Tarifelere itiraz" başlıklı 7. maddesinde ise; belediyeler ve o yerin mülki idare amiri, odalarca tespit edilen tarifeleri uygun bulmadıkları ve bu konuda ilgili odayla anlaşamadıkları takdirde, ayrı ayrı veya birlikte tarifelerin kendilerine yazılı olarak bildirildiği tarihten itibaren on beş gün içinde mülki idare amirliği nezdinde komisyona itiraz edebilecekleri, komisyona yapılan itirazların tarifelerin uygulanmasını durdurmayacağı, komisyonun tarifeyi onaylayacağı veya reddedeceği, tarifenin reddi halinde, ilgili odanın ya komisyonun ret gerekçelerini dikkate alarak yeni tarifeyi hazırlayacağı ya da komisyon kararının kendisine yazılı bildirim tarihinden itibaren on gün içinde ticari davaları göremeye yetkili mahkeme nezdinde itirazda bulunacağı, mahkemenin vereceği kararın kesin olduğu kurala bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, Çankırı İli genelinde satışı yapılacak ekmeklerin azami fiyatları ve gramajlarının belirlenmesine ilişkin Çankırı Ticaret Odası Başkanlığı Oda Meclisinin 30.11.2012 gün ve 2012/47 sayılı kararına karşı, fırıncılar esnafınca Çankırı Valiliğine itirazda bulunulduğu; itiraz üzerine vali yardımcısı başkanlığında çalışan, Ticaret ve Sanayi Odası, Belediye Başkanlığı ve Esnaf ve Sanatkarlar Odası temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulduğu, anılan komisyon tarafından 10.12.2012 tarihinde alınan kararla "İlimizde uygulanan önceki fiyatlar ile çevre iller Kastamonu, Kırıkkale ve Çorum'dan alınan ekmek fiyat ve gramajları,250 gramekmeğin 0,60 kuruştan, yine300 gramekmeğin 0,65 kuruş ve 0,80 kuruştan satıldığı tespit edilmiştir. Çankırı Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığının Oda Meclisinde 30.11.2012 tarih ve 2012/47 sayılı kararı gereği,250 gramekmeğin, 0,70 kuruş,300 gramekmeğin 0,80 kuruş,400 gramekmeğin 1,00 TL'den satılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu görüşmeler sonucunda; İlimizde uygulanan önceki fiyatlar ile çevre illerden alınan ekmek fiyatları ve gramajlarıyla mukayese edildiğinde; İlimiz Çankırı Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı Oda Meclisinin belirlemiş olduğu250 gramekmeğin, 0,70 kuruş,300 gramekmeğin 0,80 kuruş,400 gramekmeğin 1,00 TL'den satılmasının uygun bulunarak yasal yollar açık olmak üzere komisyonca oybirliği karar verilmiştir." denildiği ve bu kararın davacıya 11.12.2012 gün ve 63 sayılı Çankırı Valiliği Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğü işlemi ile bildirildiği; davacı tarafından bildirimi yapılan komisyon kararının kaldırılması, ticaret odasından talep edilen250 gramekmeğin 85 Kuruş olmasına havi talebinin kabulü ile250 gramekmeğin fiyatının belirlendiği fiyatın 50 şer gram arttırılarak üretilmesi halinde fiyatın gramaja göre aynı katsayı ile çarpılarak bulunması konusundaki hesap hatasının acilen ve tedbiren düzeltilmesi, Valiliğin eksik inceleme sonucu yasalara aykırı vermiş olduğu bu kararın iptali ile fazlaya ilişkin haklarının saklı tutulması istemiyle dava açıldığı anlaşılmıştır.

Yukarıda sözü edilen kanun ve yönetmelik hükümleri uyarınca, mal ve hizmetlerin fiyat tarifelerinin bağlı oldukları odalarca hazırlanacağı ve fiyat tarifelerinin uygulanacak azami hadleri göstereceği, bu tarifelerin uygun bulunmaması halinde (yapılan itiraz üzerine), tarifenin uygunluğunun teşekkül edecek bir komisyonda görüşülüp karar verilebileceği gözetildiğinde, komisyon kararlarına karşı adli yargı nezdinde itirazda bulunulabileceği açıktır.

Bu durumda, Çankırı İli genelinde satışı yapılacak azami ekmek fiyatları ve gramajların belirlenmesine ilişkin komisyon kararına karşı açılan davanın görüm ve çözüm yerinin adli yargı olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Kastamonu İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile, Çankırı 2. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Kastamonu İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile, Çankırı 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19.12.2012 gün ve E:2012/448, K:2012/526 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 4.6.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.